

Turkish A: literature – Higher level – Paper 1
Turc A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Turco A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Tuesday 13 November 2018 (afternoon)

Mardi 13 novembre 2018 (après-midi)

Martes 13 de noviembre de 2018 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Verilen pasajlardan **biri** hakkında edebi eleştiri yazınız:

1.

Ses

5 Faik Bey. Geniş caddelerden birine koşut, çıkmaz bir sokakta oturuyor. Şehir önem kazandıktan hemen sonra yapılmış, yeni şehirle birlikte yapılmış, dolayısıyla bu genç şehirde eski sayılabilecek, hele şimdilerde, benzerleri birer birer yıkılıp yerlerine yeni moda, birörnek yapılar dikildikçe yalnızlığı iyice ortaya çıkan bir apartmanda. Şehrin içine düşeceği çılgınlık da, bu yapının hayatta kalacağı da hesap edilmiş sanki; apartman, aslında caddeden uzak olan sokağın da en korunaklı köşesine kondurulmuş. Ya da en kuytu.

[...]

10 Apartmanı müteahhide verme tasarısını anlatan ev sahibine de içinden küfredmişti ya, adam kiracısını iyi tanıdığından, içinden geçeni okumuş, kem küm edip konuyu kapamıştı. Günler sonra tekrar açacak gibi olduğunda da, Faik Bey'in üstüne bir ataklık gelmişti, kendisinin bile şaşırdığı bir ataklık. Uzun bir söylevle, tasarının yanlışlığını anlatmıştı adama. Hadi yanlışlığı bir yana, bu güzelim apartmanı yıkıp yerine, yeni çirkin bir şey dikirmek ayıptı, yakışık almazdı.

15 Ev sahibi Rıfki Bey'in hali vakti yerindeydi. Üç apartmanı vardı, üstelik ikisi merkezi yerde. İkisi müteahhide, yenileri yapılmak üzere verilecek, biri... kalsın. Evet, kalsın. Tamam, üstelemeye lüzum yok. Zaten yeri de...

20 Faik Bey'in kapı zili iki kere çaldı. İki kere, kesik kesik, ama ısrarlı. Önce dondu kaldı Faik Bey: Kim? Bu saatte kim? Kuşluk vaktiydi, kapıcı servisini yapmıştı. Yapmış mıydı sahi (bazen gecikirdi çünkü, tembel olduğundan), yapmıştı işte, aldırıldığı peyniri iyice yıkayıp buzdolabına koyduğunu hatırladı. Peki kim? Üstelik zili? Herkes bilirdi ki o evin zili çalınmaz, kapısı hafifçe tıklatılır. Baro dergisinin son sayısını masanın üstüne bıraktı, ellerinin titremesini görmezden gelmeye çalışarak kapıya seğirtti. Ayaklarını yere sağlam bastı, besmele çekti, üstteki kilit inat etti, bir besmele daha, alttaki kolaydı, şrak diye açıldı.

"Buyurun?"

25 Faik Bey'in sesinde o tını vardı artık. Karar okuduğu ses, gençlik sesi. Ev köhneleştikçe, gecenin uğultusu yükseldikçe gırtlığından içeri kaçmış, ancak yabancıların karşısında, böyle kendini toparlayabilirse geri dönen o davudi ses.

Sesi, istediği etkiyi yarattı ziyaretçide. Adam, Faik Bey'in titremesini, çarpıntısını gizlemeye çalıştığını fark etmedi, tekmil verir gibi tanıttı kendini.

"Emekli Deniz Astsubay Şamil Sırmacı!"

30 Güleç yüzlü bir adam.

"Buyurun?"

"Efendim, biz alt kata, ev sahibinin boşalttığı daireye taşındık geçen gün... Saygılar... Rıfki Beyler sitayişle söz etmişlerdi sizden... Ben de, tanışalım diye..."

35 Faik Bey elini uzattı, "Hoş geldiniz, güle güle oturun," dedi. "Teveccüh göstermiş Rıfki Bey; biz onunla çocukluk arkadaşınız."

Şamil Sırmacı biraz gevşedi. Evden yayılan kokuyu aldı. Naftalin, toz, yaşlı adam.

"Tamam işte, sizi ne kadar sevdiği belli efendim, hatıranızı kıramamış, apartmanı yıktırmaktan vazgeçmiş..."

40 Faik Bey gafil avlanmış olduğundan, salonun kapısını kapamayı unutmuştu; tanışma töreni, çarpan kapının sesiyle bölündü. Şamil Astsubay'ın yüzü seğirdi, belli belirsiz; Faik Bey terliğinin içinde ayak parmaklarını kıvırdı.

"Yıktırmak değil," dedi, "müteahhide verecekti."

“Yani işte,” diye geveledi Şamil Sırmacı, elini kolunu nereye koyacağını bilemedi. Artık sözünü sürdürebilmesi için Faik Bey’in bir şeyler sorması gerekiyordu, sözgelimi daha önce neredede oturuyorlarmış, neredede görev yapmış, hanımı neredede... Ama işte, o kapı sesinden sonra Faik Bey ayak parmaklarını kıvrıp kaldı.

[...]

Rıfkı ile Faik çocukluk arkadaşlarıydılar aslında. Arkadaş da denemez ya, işte Faik’le ne kadar arkadaş olunabilirse o kadar. Elli yıl önce Rıfkı’nın adı ‘ev sahibinin oğlu’ idi Faiklerin evinde; Faik, Rıfkı’dan söz etmezdi çünkü. Tanışıklarmıydı? Evet ama, bahçede, okulda, kapıda karşılaşırlardı, o kadar. ‘Ev sahibinin oğlu’ dendi mi kimden söz edildiğini anlardı Faik: O haylaz çocuk. Tembel. Karnesinde orta bile var. Rıfkı ise ürkerdi berikinden. Büyüyünce, önemsememeye başladı.

Faik liseyi bitirince İstanbul’a gitti, okulu bitirince de hep taşrada görev yaptı. Emekli olup döndüğünde, annesi de babası da yoktu artık. ‘Ev sahibinin oğlu’nu ilk gördüğünde, sevinç değilse de, tatlı bir duygu geçti içinden, bir sıcaklık duydu. “İnsan sılaya dönüp kimi şeyi, kimi eşiyi dostu yerinde bulunca seviniyor,” dedi. Birbirlerine ‘Bey’ dediler, bu da hiç tuhaf kaçmadı. Zaten ismiyle çağırıldığı kimse yoktu ki, ‘ev sahibinin oğlu’na (yeni ev sahibine) ‘Rıfkı’ desin. Kendisiyse, ta çocukluğunda ‘Faik Bey’di zaten, ta o zaman bile ona ‘Faik Bey’ dense yeriydi.

Ev sahibi –Faik Bey’in gözünde– becerikli, hayatta başarılı, Faik Bey de –Rıfkı Bey’in gözünde– okumuş adamdı. Faik Bey becerikli adamlardan, Rıfkı Bey de okumuş adamlardan pek hazzetmezdi ama, aşinalığın sağladığı güvence, birbirlerinden duyabilecekleri hoşnutsuzluğa engel oluyordu. Yaşları gereği aralarında var olması beklenen mesafe de, iyi bir tampondu artık; gecikmiş selamlar verdiler birbirlerine. “Günaydın Faik Bey”, “Nasılsınız Rıfkı Bey”...

“Yalnız, hiç sokağa çıkmadığını da hesaba kat,” diye yeni kiracısının sözünü kesti Rıfkı Bey. Girişteki gül ağacını okşadı, arka bahçeye geçtiler. Eski apartmana uğramadan olmuyordu. Bahçenin bakımı, kapıcıyla konuşulacak konular, eh, hiç bitmeyen onarımları denetleyecek başka kimse de yok... Hep Faik Bey’in yüzünden. Şimdi pırıl pırıl, bakımlı bir apartman olabiliyordu burada; buysa, köhneliğiyle diğerlerinin arasında hemen belli oluyor, utandırıyor insanı. Oturdun kaldın madem, bari burnunu çıkar da biraz işle güçle ilgilen. Sahiplenmeye gelince, benden çok ev sahibisin.

[...]

Apartmanı müteahhide vermeme kararına gelince, o kararı kimin aldığını gerçekte ne kendisi biliyordu, ne karısı, ne de Faik Bey. Biri sorsa, “Faik Bey’i kıramadım, olacak iş değildi,” derdi gerçi, “adam eski komşumuz.” Hayriye Hanım ise, eşe dosta bunu kendi tasarrufu gibi anlatmayı seviyordu nedense: “İlk göz ağrımız canım, gelin gittiğim ev. Her şey para mı yani? Rıfkı’ya kalsa...” Faik Bey, arka bahçeye karşı çayını içerken, ev sahibini ikna ettiği o uzun konuşmasıyla övünüyordu için için. Güzel, değerli yapıyı koruyordu o, geçmişine duyduğu saygıdan. Yoksa, nasılsa kiracı değil miydi, buradan çıkar, başka yere taşınırdı.

h2o kitap tarafından Eylül 2017’de yayınlanan Cem Atbaşoğlu’nun **İKİ DE BİR** cildinde Ses adlı kitabın, “Ses” adlı öyküden; cildin 99, 101, 102, 104, 106. sayfalarındaki paragraflar.

2.

incelmeye ne yardım eder

- erken uyanmak incelmeye yardım eder
ekmeğe eklemek demek
hiç düşünülmedik şeyleri keşfetmek
geri geri yürümek de öyle sırtüstü
- 5 kuş diliyle sevgilim demek tazece
marketten çıkarken kopmuş bir topuk bulsan sahibini aramak
kitap aralarında gülibrişim kurutmak
bunlar bunlar incelmeye yardım eder
- 10 kalem ve kâğıtla yazmak bir de
suyu bardağın gözüyle içmek
insan neden çok her yerde
elmayı çöpünden ısırırken
savaşın kötülüğünü düşünmek
artım tablosunu değil
- 15 çıkarım tablosunu bilmek de incelmeye yardım eder
- ben öğlenleri ağaçlar altında yürürüm
yaprak alırım elime atkestanesi alırım
her yerde düşmüş bir şey hep vardır
kırılmış bir kalbi bulup sevmek de incelmeye yardım eder

Ömer Erdem, *kitap-lık* (2017)